

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه :	۳	موضوع :	تجزیه و ترکیب
تاریخ :	۹۲/۰۳/۱۲	ساعت :	۱۸

نام کتاب: تمیزیه و ترکیب - نیمه اول جزء ۲۹ قرآن کریم

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. کلمه «ما» در آیه شریفه «مَا أَعْنِي عَنِّي مَالِيَه» چه نوعی است؟ أ (الحاقه/۲۸)

- أ. نافیة یا استفهامیه
- ب. مصدریه
- ج. موصوله
- د. استفهامیه یا مصدریه

۲. «تَدْعُونَ» از چه بابی است؟ ب (ملک/۲۷)

- أ. ثلاثی مجرد
- ب. باب افتعال
- ج. باب تفعّل
- د. باب تفعیل

۳. نقش ترکیبی و اعراب کلمه «یوم» در آیه شریفه «يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ» چیست؟ ب (قلم/۴۲)

- أ. ظرف متصرف و مبتدا و محلاً مرفوع
- ب. ظرف منصوب و یا مفعول به برای فعل محذوف (اذکر)
- ج. ظرف متعلق به یکشف و منصوب
- د. مفعول به برای یکشف و منصوب

۴. علت نصب «مُكِبًّا» و تجزیه «أَهْدَى» در آیه کریمه «أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ» کدام گزینه است؟ ج (ملک/۲۲)

- أ. مفعول برای یمشی - فعل ماضی از باب افعال
- ب. تمییز - اسم تفضیل
- ج. حال برای فاعل یمشی - افعال تفضیل
- د. حال برای فاعل یمشی - فعل ماضی از باب افعال

سؤالات تشریحی:

۱. تجزیه و حروف اصلی کلمات زیر را بنویسید.

- أ. تُتَلَّى (قلم/۱۵) ج. مضارع مجهول ثلاثی مجرد (تلا - يتلو)
- ب. عُنْتَلٍ (قلم/۱۳) ج. صفت مشببه (عتل)
- ج. مُعْتَدٍ (قلم/۱۲) ج. اسم فاعل از باب افتعال (عدی)
- د. تُدْهِنُ (قلم/۹) ج. مضارع معلوم از باب افعال (دهن)

۲. اسم و خبر «إِنَّ» و نوع «مَنْ» و متعلق «بِمَنْ» را در آیه شریفه «إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ» را معین کنید. (قلم/۷)

«رَبِّكَ» اسم «انَّ». خبر إنَّ یا اعلم است و یا مجموع هو اعلم مبتدا و خبر، جمله اسمیه که مجموعاً خبر انَّ باشد. مَنْ: موصوله. متعلق به أعلم.

۳. علت نصب کلمات معین شده را بنویسید.

- أ. «ذُلُولًا» در آیه شریفه: هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا (ملک/۱۵)
- ب. «حَاصِبًا» در آیه شریفه: أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا (ملک/۱۷)
- ج. «سُحْقًا» در آیه شریفه: فَأَعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ (ملک/۱۱)

د. «طَبَاقًا» در آیه شریفه: الَّذِي خَلَقَ سَمَآوَاتٍ طَبَاقًا

(ملک/۳)

- أ. اگر جعل از افعال تصییر باشد مفعول دوم جعل، و اَلَا حال از الارض
ب. مفعول به برای یرسل
ج. مفعول مطلق برای فعل محذوف یا مفعول به برای اَلزَّم محذوف
د. صفت برای سماوات یا مفعول مطلق برای فعل محذوف.
* در موارد دو ترکیبی، ذکر یکی کافی است.

۴. در آیه شریفه «وَإِنِّي كَلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لَتُغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ...»، ترکیب «كَلَّمَا» و نقش ترکیبی و محل اعرابی «دَعَوْتُهُمْ» و «تَغْفِرَ» و «جَعَلُوا» را بنویسید. (نوح/۷)

کَلَّمَا: ظرف زمان متعلق به جواب خود، اسم مضاف - ما مصدریه یا نکره بمعنای وقت مضاف الیه کل. دعوتهم: فعل شرط محلاً مجرور، مضاف الیه کَلَّمَا. تغفر: منصوب به آن مقدره و صله برای آن و محلی از اعراب ندارد. جعلوا: جواب شرط غیر جازم و محلی از اعراب ندارد.

۵. تجزیه و ترکیب دو کلمه «مُهْطِعِينَ» و «عَزِينَ» در آیات «فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلِكُ مَهْطِعِينَ * عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ» چیست؟ (معارج/۳۷-۳۶)

مُهْطِعِينَ: اسم فاعل از باب افعال - حال برای الذين. عَزِينَ: جمع برای عِزَّة که اسم جمع است - حال برای الذين (یا ضمیر مستتر در مهطعين که به الذين بر می گردد).

۶. نقش ترکیبی کلمات معین شده را بنویسید.

أ. «لَوْ» در آیه شریفه: وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ (الحاقه/۴۴)

لو: حرف شرط غیر جازم.

ب. «لَا» در آیه شریفه: لَا خِذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ (الحاقه/۴۵)

لا لام جواب لو.

ج. «لَتَذَكَّرَ» در آیه شریفه: وَإِنَّهُ لَتَذَكَّرَ لِلْمُتَّقِينَ (الحاقه/۴۸)

لا لام مزحلقة. تذكرة: خبر برای إن.

د. «مَا» و «مِنْ أَحَدٍ» و «حَاجِزِينَ» در آیه شریفه: فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ (الحاقه/۴۷)

ما: ما نافية حجازیه. من أحد: حرف جر

زائد و احد محلا مرفوع اسم برای ما. حاجزین: خبر برای ما.

۷. دو عامل «متنازع» و «متنازع فيه» را در آیه شریفه «فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَآؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهٗ» معین نمائید. (الحاقه/۱۹)

هَآؤُمُ اسم فعل امر (بمعنای خُذْ) نیازمند به مفعول است و اقرؤوا هم فعل امر و فاعل نیازمند به مفعول است. متنازع فيه کلمه کتابیه است.

۸. نوع «إن» همچنین نواسخ و اسم و خبر آن‌ها را در آیه شریفه «وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ» معین کنید. (قلم/۵۱)

إن: مخففه از مثقله و مهمل از عمل. یکاد: از افعال مقاربه، الذين اسمش، يزلقونك: خبر. إن: از حروف مشبهة بالفعل. ه: اسمش. مجنون: خبرش.

۹. تجزیه کلمات زیر را بنویسید.

يُزْلِقُونَ (قلم/۵۱) ج. فعل مضارع معلوم از باب افعال

مَعْرَمٍ (قلم/۴۶) ج. مصدر میمی ثلاثی مجرد

أَمْلِي (قلم/۴۵) ج. فعل مضارع معلوم از باب افعال

تَحْيِرُونَ (قلم/۳۸) ج. مضارع باب تَفَعَّلْ (که یک تاء آن حذف شده است)